

KLIIMAMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Ülevaade keskkonnaalastest pakendeid puudutavatest uutest sätetest

Sigrid Soomlais
Ringmajanduse osakonna juhataja

Teemad

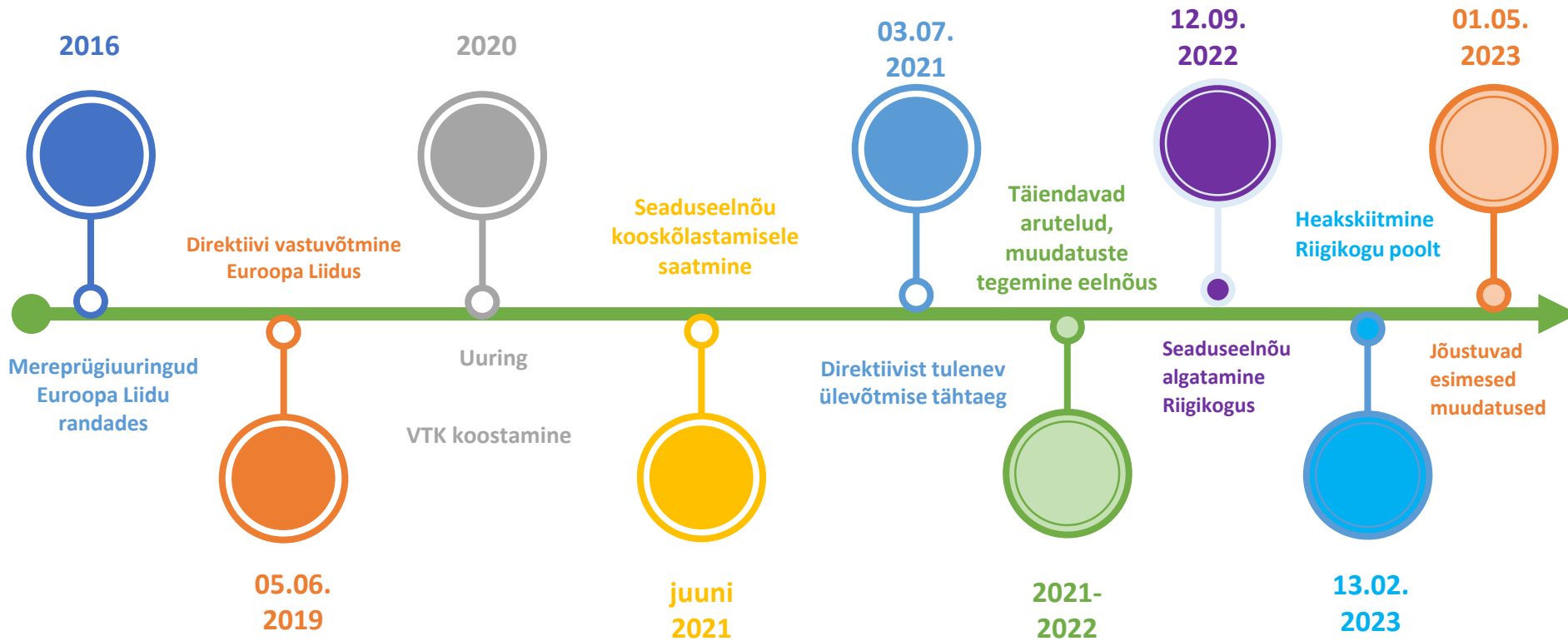
- **Pakendivaldkonna ülevaade**
- **Ühekordse plasti direktiivi ülevõtmisega seotud muudatused**
- **Muudatuste rakendumise ajakava**

Pakendivaldkonna ülevaade

- **Pakendijäätmete teke ELis on suur (ca 80 mln t/a) ja kasvab hoolimata sellest, et kasutusele on võetud kergemad pakendimaterjalid.**
 - **ELis on kasvanud pakendijäätmete teke ühe elaniku kohta umbes 10% võrra alates 2007. aastast.**
 - **Viimase 20 aasta jooksul on vähenenud klaas- ja metallpakendite kogused ning kasvanud plast- ning paber- ja kartongpakendite kasutamine.**
 - **Järjest enam on kasvanud ühekordselt kasutatavate toodete tarbimine.**
- **Eestis tekib aastas umbes 200 000 tonni pakendijäätmeid, nendest umbes veerandi moodustavad plastpakendijäätmed.**
- **Eestis tekib ühe inimese kohta aastas 158 kg pakendijäätmeid. EL riikidest näiteks Saksamaal aga 228 kg/in, Iirimaa 228 kg/in ning Horvaatias 74 kg/in kohta.**

Ühekordse plasti direktiivi ülevõtmise protsess Eestis

<https://kliimaministerium.ee/ulevaade-jaatmeseaduse-pakendiseaduse-ja-tubakaseaduse-peamistest-muudatustest-mis-seotud-uhkordse>

Ülevaade jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja tubakaseaduse peamistest muudatustest, mis on seotud ühekordse plasti direktiivi ülevõtmisega Eesti õigusesse

Siit lehelte leiad ülevaate tähtsamatest muudatustest.

Muudatuste taust

- ✘ 2016. aastal viidi 17 Euroopa Liidu liikmesriigis läbi mereprügi uuringud. Plast moodustas 80-85 % mereprügist ning sellest omakorda 50% moodustasid ühekordsed plasttooted ja 27% plasti sisaldavad kalapüügivahendid.
- ✘ 2019. aastal võeti Euroopa Liidus vastu nn ühekordse plasti direktiiv, mis keskendub 10 merekeskkonnast enimleitud plasttootele.
- ✘ Eesmärk vähendada ühekordsete plasttoodete tarbimist ja nendega kaasnevat negatiivset keskkonnamõju.
- ✘ Teine eesmärk edendada ringmajandust. Vältima peaks ühekordselt kasutatavate plasttoodete asendamist mõnest muust materjalist ühekordsete toodetega.
- ✘ Liikmesriigid olid kohustatud direktiiviga seotud nõuded üle võtma hiljemalt 03.07.2021. Riigikogu kiitis heaks seaduseelnõu, millega võeti Eesti õigusesse üle ühekordse plasti direktiivi nõuded, 13.02.2023.
 - ✘ Seaduseelnõuga muudeti jäätmeseadust, pakendiseadust ja tubakaseadust.
- ✘ Muudatused jõustuvad peamiselt 01.05.2023, välja arvatud muudatused, mis direktiivi kohaselt kohalduvad hilisemalt või muudatused, mille osas ettevõtetele vajalik üleminekuajag.

Muudatuste ülevaade

⊕ AVA KÕIK

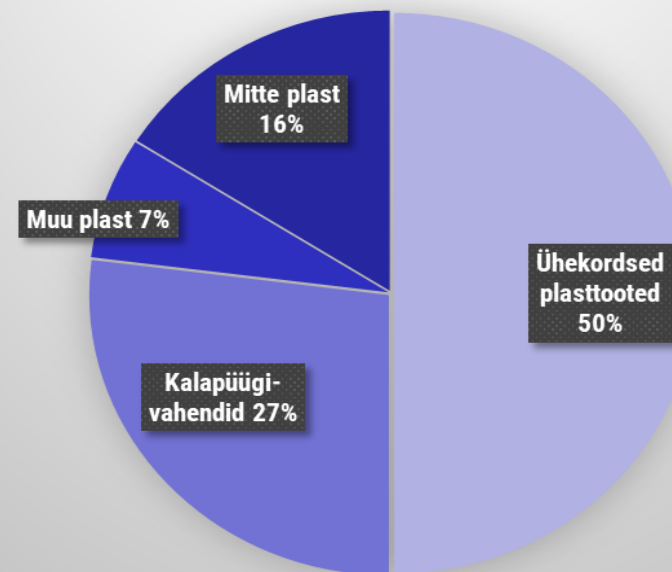
ÜHEKORDSELT KASUTATAVAD PLASTTOOTED	▼
RAKENDUVAD NÕUDED	▼
NÕUETE RAKENDUMISE AJAKAVA	▼

Ülevaade direktiivi jõustamise põhjustest

- **2016. aastal 17 Euroopa Liidu liikmesriigis mereprügi uuringud.**
 - **Plast 80-85% mereprügist**
 - **Ühekordsed plasttooted 50%**
 - **Plasti sisaldavad kalapüügivahendid 27%**
- **2016. aastal toodeti maailmas 335 miljonit tonni plasti.**
- **Järgneva paarikümne aasta jooksul on oodata plasti tootmise kahekordistumist.**
- **Probleemiks plasttoodete ebasobiv kõrvaldamine.**

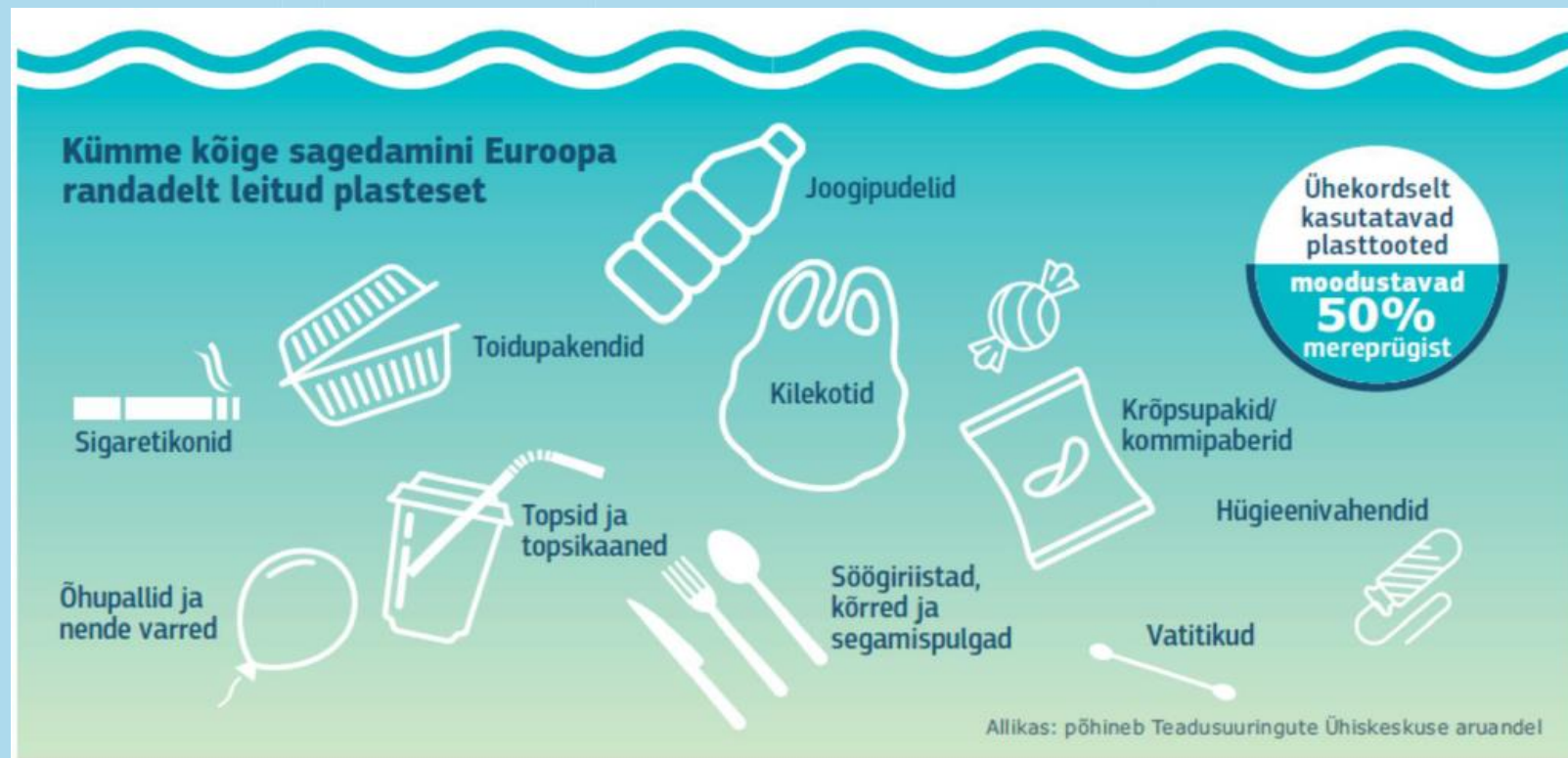
**Euroopa randadest enim leitud
plastesemed**

Eesmärk

- **Vältida ja vähendada teatud plasttoodete mõju keskkonnale, eelkõige veekeskkonnale ja inimeste tervisele.**
- **Edendada üleminekut ringmajandusele.**

10 enamlevinud ühekordselt kasutatavat plastist toodet merekeskkonnas

- **Toidupakendid**
- **Joogitopsid**
- **Vatitikud**
- **Söögiriistad, taldrikud, joogikõrred ja jookide segamispulgad**
- **Õhupallid ja õhupallide varred**
- **Pakid ja pakkematerjalid**
- **Joogipakendid, sh nende korgid ja kaaned**
- **Tubakatoodete filtrid**
- **Niisutatud salvrätikud, hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid**
- **Õhukesed plastkandekotid**
- **Vahtpolüstüreenist toidu- ja joogipakendid ning joogitopsid**

Rakenduvad nõuded

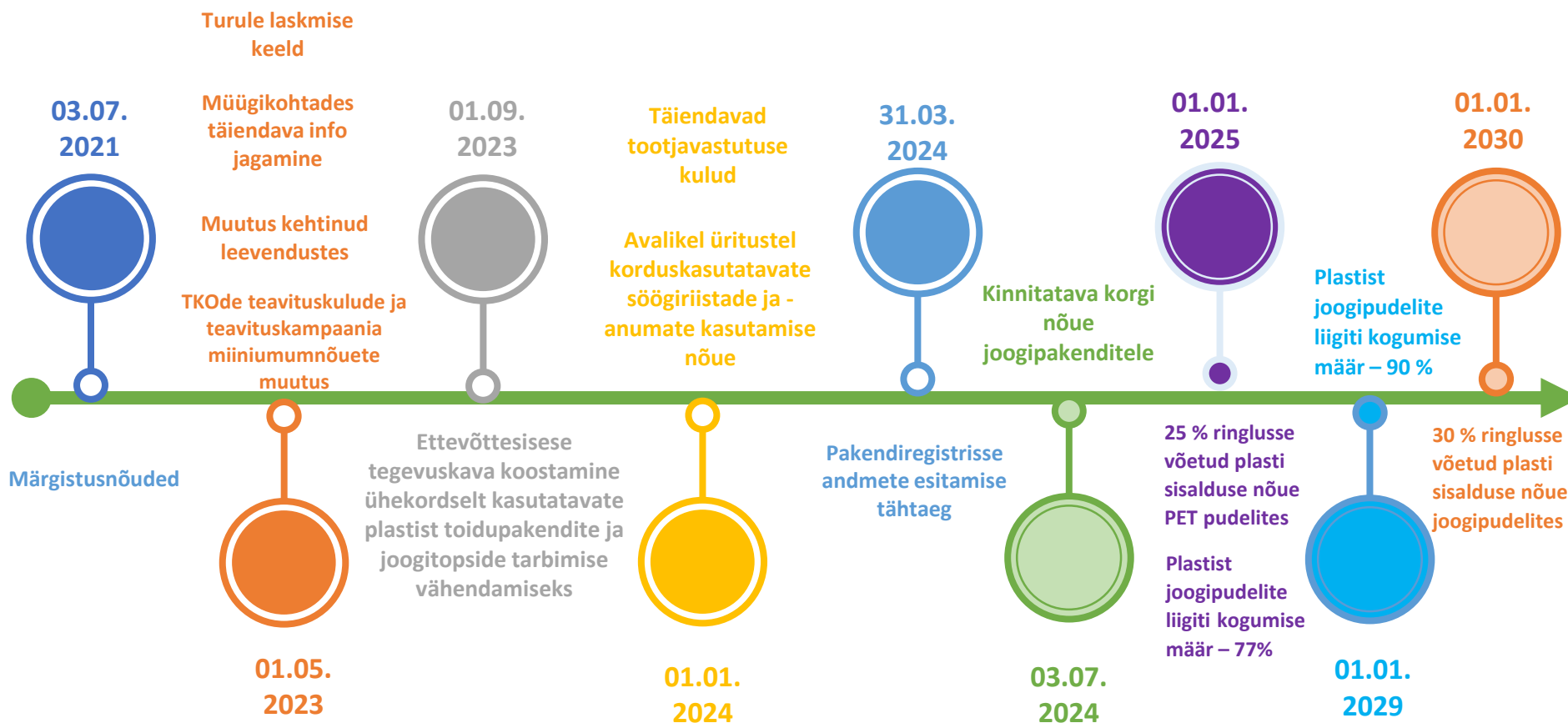
- **Turupiirangud**
- **Mürgistusnõuded**
- **Tootedisaini nõuded**
- **Liigiti kogumise eesmärk**
- **Tarbimise vähendamise kohustus**
- **Laiendatud tootjavastutuse nõuded**
- **Teadlikkuse suurendamise eesmärgid**

Rakenduvad nõuded

Ühekordselt kasutatav plasttoode	Turupiirangud	Tarbimise vähendamise kohustus	Märgistamise kohustus	Tootedisaini nõuded	Liigiti kogumise eesmärk	Laiendatud tootjavastutus	Teadlikkuse suurendamise meetmed
Vatitikud	X						
Söögiiriistad, taldrikud, segamispulgad, joogikõrred	X						
Õhupallide varred	X						
Õhupallid						X	X
Vahtpolüstüreenist toidupakendid, joogipakendid, joogitopsid	X						
Oksüdantide toimel lagunevast plastist tooted	X						
Toidupakendid		X				X	X
Joogitopsid		X	X			X	X
Pakid ja pakkematerjalid						X	X
Joogipakendid, nende korgid ja kaaned				X		X	X
- joogipudelid				X	X	X	X
Õhukesed plastkandekotid						X	X
Filtriga tubakatooted ja tubakatoodete filtrid			X			X	X
Niisutatud pühkepaber			X			X	X
Hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid			X				X
Kalapüügivahendid						X	X

Rakenduvate nõuete ajakava

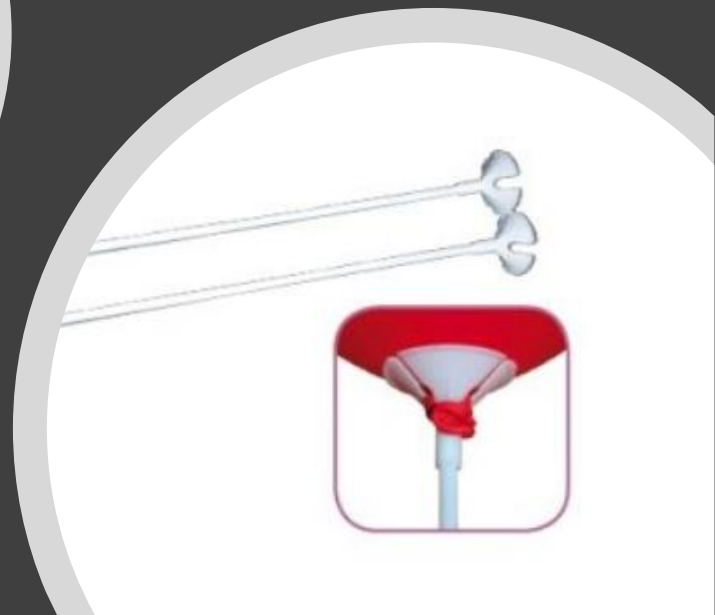
Keelustatavad tooted

Alates 01.05.2023 on Eesti turule keelatud lasta järgmisi ühekordselt kasutatavaid plasttooteid:

- **vatitikuvarred**
- **söögiriistad (kahvlid, noad, lusikad, söögipulgad)**
- **taldrikud**
- **kõrred**
- **õhupallide varred**
- **vahtpolüstüreenist valmistatud toidupakendid, millest pakutakse valmistoitu**
- **vahtpolüstüreenist joogipakendid**
- **vahtpolüstüreenist joogitopsid**

- **Lisaks puudutab keeld oksüdantide toimel lagunevast plastist tooted üldisemalt**

Keelustatavad tooted

Keelustatavad tooted

- Ühekordselt kasutatava plasttootena arvestatakse nii täielikult kui ka osaliselt plastist valmistatud toodet.
- See tähendab, et kui toode on näiteks valmistatud kartongist, kuid kaetud plastikihiga, siis selline toode liigitub plasttooteks.
- Modifitseeritud looduslikest polümeeridest või biopõhistest, fossiilsetest või sünteetilisest lähteainetest toodetud plasti looduslikult ei esine ja seetõttu arvestatakse plasttootena polümeeripõhiseid kummitooteid ning biopõhist ja biolagunevat plasti (nt PLA, PHA ja muud sarnased materjalid), olenemata sellest, kas need on saadud biomassist või peaksid aja jooksul biolagunema.

Rakenduvad nõuded - pakendid

Ühekordselt kasutatav plasttoode	Turupiirangud	Tarbimise vähendamise kohustus	Märgistamise kohustus	Tootedisaini nõuded	Liigiti kogumise eesmärk	Laiendatud tootjavastutus	Teadlikkuse suurendamise meetmed
Vatitikud	X						
Söögiriistad, taldrikud, segamispulgad, joogikõrred	X						
Õhupallide varred	X						
Õhupallid						X	X
Vahtpolüstüreenist toidupakendid, joogipakendid, joogitopsid	X						
Oksüdantide toimel lagunevast plastist tooted	X						
Toidupakendid		X				X	X
Joogitopsid		X	X			X	X
Pakid ja pakkematerjalid						X	X
Joogipakendid, nende korgid ja kaaned				X		X	X
- joogipudelid				X	X	X	X
Õhukesed plastkandekotid						X	X
Filtriga tubakatooted ja tubakatoodete filtrid			X			X	X
Niisutatud pühkepaber			X			X	X
Hügieenisidemed, tamponid ja tamponide aplikaatorid			X				X
Kalapüügivahendid						X	X

Märgistamise nõuded – kehtivad alates 03.07.21

Otsekohalduvad nõuded Euroopa Komisjoni määrusest:

KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2020/2151,
17. detsember 2020,

millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/904 (teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta) lisa D osas loetletud ühekordselt kasutatavate plasttoodete ühtlustatud märgistusnõuete kohta

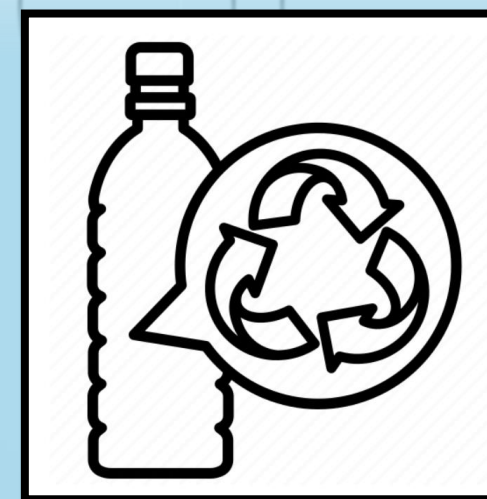
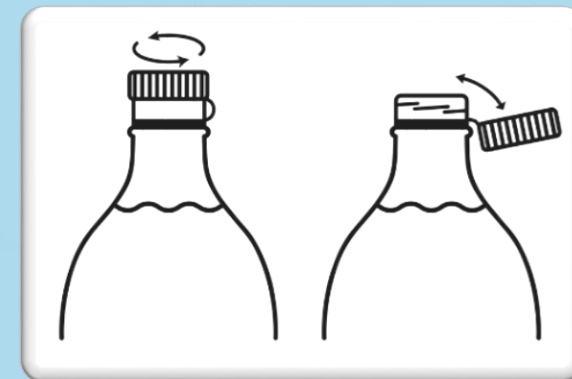
(EMPs kohaldatav tekst)

Tootedisaini nõuded: joogipakendid ja -pudelid

- Alates 2024. aasta 3. juulist on lubatud ühekordselt kasutatavat plastist joogipakendit, millel on plastist kork või kaas, turule lasta üksnes siis, kui kork või kaas jääb toote ettenähtud kasutusetapis pakendite külge.
- Alates 2025. aasta 1. jaanuarist peab joogipudelite, mille valmistamisel on peamiseks komponendiks polüetüleentereftalaat (nn PET pudelid), koostises olema vähemalt 25 protsenti ringlusse võetud plasti, arvatuna turule lastud polüetüleentereftalaadist pudelite keskmisena.
- Alates 2030. aasta 1. jaanuarist peab joogipudelite koostises olema vähemalt 30 protsenti ringlusse võetud plasti, arvatuna turule lastud joogipudelite keskmisena.

Joogipudelite liigiti kogumise eesmärgid

Pakendiettevõtja, kes laseb turule ühekordselt kasutatavaid plastist joogipudeleid, peab tagama joogipudelite liigiti kogumise ringlussevõtu eesmärgil järgmisel määral:

- 1) hiljemalt 2025. aastaks 77 protsenti turule lastud kogustest;**
- 2) hiljemalt 2029. aastaks 90 protsenti turule lastud kogustest.**

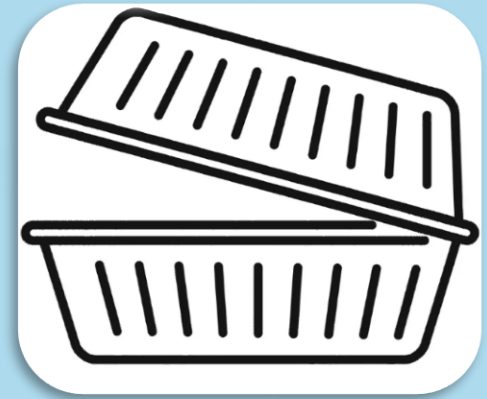

Tarbimise vähendamise meetmed: ühekordselt kasutatavad plastist toidupakendid ja joogitopsid

TOIDUPAKEND – see tähendab kaanega või kaaneta anum, millest pakutakse valmistoitu:

- 1) mis on mõeldud koheseks tarbimiseks kohapeal või kaasa võtmiseks;
- 2) mida tavaliselt tarbitakse anumast ning;
- 3) mis on valmis tarbimiseks ilma täiendava küpsetamise, keetmise või soojendamiseta.

JOOGITOPS – tops, kaasa arvatud selle kork või kaas, mis on mõeldud nii vedelikuga täitmiseks müügikohas kui ka eraldi müüdav isiku enda tarbeks ettenähtud tops.

Tarbimise vähendamise meetmed

- **2026. aasta lõpuks peame Eestis saavutama olulise tarbimise vähendamise võrreldes 2022. aastaga.**
- **Rakendatavad meetmed Eestis:**
 - **Pakendiettevõtja võtab kasutusele meetmed, et saavutada ühekordselt kasutatavate plasttoodete (toidupakendid, joogitopsid) tarbimise ambitsioonikas ja pidev vähendamine. Meetmed kirjeldatakse tegevuskavas, mis tuleb avalikustada ettevõtte veebilehel (hiljemalt 01.09.2023).**
 - **Avalikel üritustel on lubatud alates 01.01.2024 kasutada toidu ja joogi serveerimiseks üksnes korduskasutatavaid anumaid ja söögiriistu.**

Laiendatud tootjavastutus

- **Pakendivaldkonnas kehtib juba varasemalt laiendatud tootjavastutuse põhimõte, kuid alates 01.01.2024 peab olemasolev tootjavastutussüsteem pakenditele katma täiendavad kulud järgmiste ühekordselt kasutatavate plasttoodete korral: toidupakendid, painduvast materjalist valmistatud pakid ja pakkematerjalid, kuni 3 liitrit mahutavad joogipakendid, joogitopsid ning õhukesed ja eriti õhukesed plastkandekotid.**
 - Täiendavad nõuded on seotud avalikesse kogumissüsteemidesse äravisatud asjaomastest toodetest tekkinud jäätmete kogumise, sh taristu ja selle käitamise, nende jäätmete edasise veo ja käitlemisega ning asjaomastest toodetest tekkinud prügi koristamise ning selle edasise veo ja käitlemisega.

Teadlikkuse tõstmise meetmed

Teadlikkuse tõstmise meetmed jagunevad kaheks: müügikohtades rakendatavad meetmed ning taaskasutusorganisatsioonide poolt rakendatavad meetmed

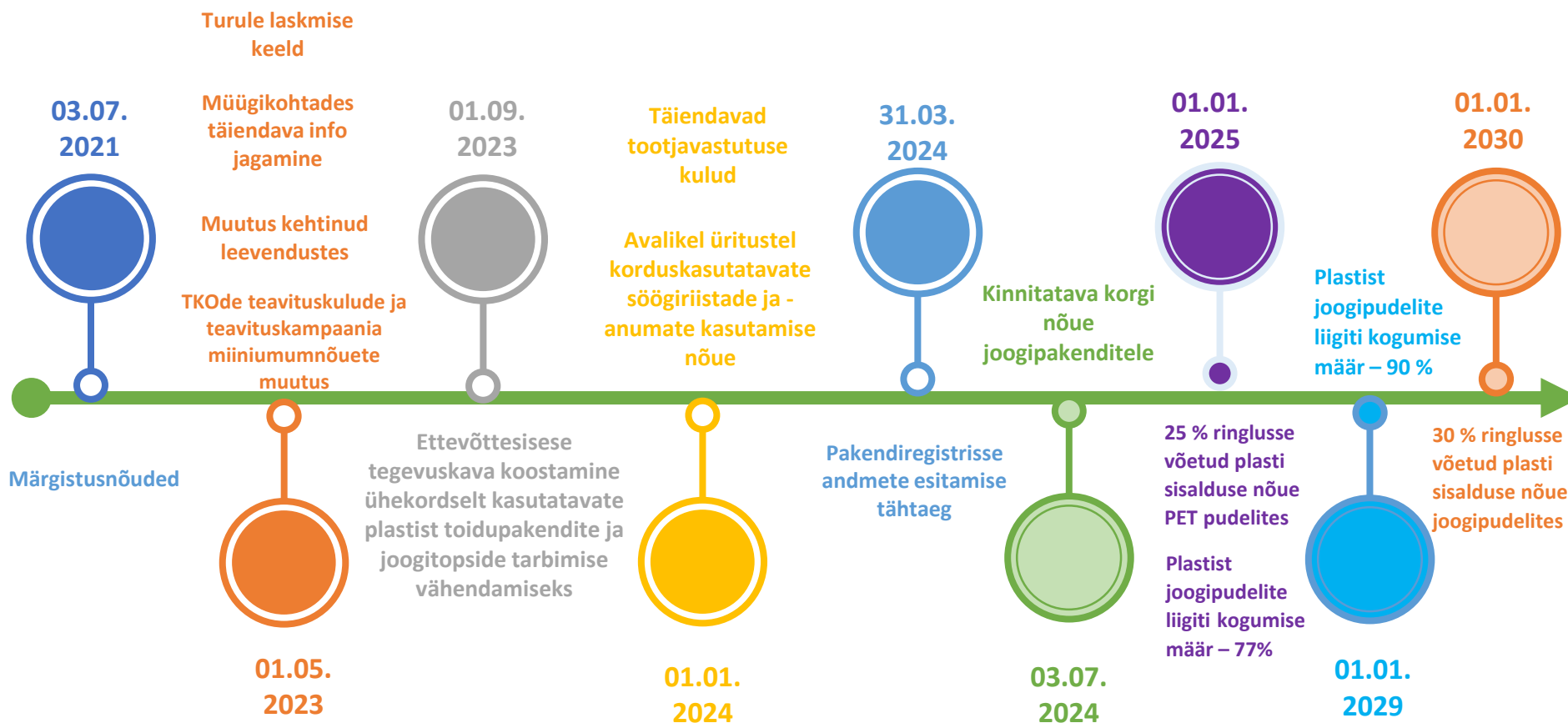
- **Müügikohtades (PakS § 20 lg 2¹): pakendiettevtja, kes müüb lõppkasutajale või tarbijale ühekordselt kasutatavaid plasttooteid, peab jagama teavet ühekordselt kasutatavate plasttoodete prügistamise ning nende jäätmete muu sobimatu kõrvaldamise mõjust keskkonnale, eriti merekeskkonnale.**
- **Taaskasutusorganisatsioonid peavad edaspidi suunama vähemalt kaks protsenti käibest teadlikkuse tõstmise tegevustesse (PakS § 17⁴ lg 5; seni oli kohustus vähemalt 1 protsenti panustada).**
- **Lisaks tuleb edaspidi avalikkust ja tarbijaid teavitada eraldi ka ühekordselt kasutatavate plasttoodete prügistamise ning nende jäätmete muu sobimatu kõrvaldamise mõjust keskkonnale, eriti merekeskkonnale (PakS § 17⁴ lg 1 p 11).**
- **Täpsustatakse, milliseid meediakanaleid tuleb taaskasutusorganisatsioonidel avalikkuse ja tarbijate teavitamiseks kasutada (PakS § 17⁴ lg 6) . Taaskasutusorganisatsioonidel tuleb avalikkuse ja tarbijate teavitamiseks kasutada vähemalt üleriigiliselt levivaid meediakanaleid, maakonna ja kohalike omavalitsuste ajalehti ning välireklaami.**

Muudatused seoses pakendiettevõtjale kehtinud leevendustes

- **01.05.2023 jõustub muudatus, millega kaotatakse eelnevalt kehtinud künniskogused ning kõik pakendiettevõtjad peavad hakkama oma turule lastud pakendeid deklareerima.**
- **See tähendab ka seda, et rakendub kohustus tagada enda poolt Eesti turule lastud pakendite kokkukogumine ja taaskasutusse suunamine selliselt, et täidetud oleksid pakendiseaduses sätestatud ringlussevõtu sihtarvud.**
- **Lisaks muudeti plastkandekottide arvestuse pidamise korda (PakS § 24²). Muudatuse kohaselt on edaspidi kohustus arvestust pidada ja andmeid esitada kõikidel pakendiettevõtjatel, kes müügikohas müüvad või annavad tarbijatele tasuta õhukesi ja eriti õhukesi plastkandekotte.**

Rakenduvate nõuete ajakava

Täiendav info

- **Euroopa Komisjoni suunisdokument:**

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:216:FULL&from=EN>

- **Ülevaade seadusemuudatustest:**

<https://kliimaministerium.ee/ulevaade-jaatmeseaduse-pakendiseaduse-ja-tubakaseaduse-peamistest-muudatustest-mis-seotud-uhkordse>

- **KKK Keskkonnaministeriumi kodulehel:**

<https://kliimaministerium.ee/uhkordse-plasti-direktiiviga-seotud-korduma-kipuvad-kusimused>

- **Üldine direktiivi puudutav info Keskkonnaministeriumi kodulehel, sh veebiseminaride salvestised:**

<https://kliimaministerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/ringmajandus/uhkordse-plasti->

Võimalikud toetusmeetmed

- **Riiklikult on plaanis uute SF21+ meetmetest toetada ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudeleid. Samuti on planeeritud jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse meede.**
- **Kokku on plaanis suunata 14,5 mln eurot ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelitesse ning jäätmetekke vältimisse ja korduskasutuse edendamisse.**
- **Lisaks on ettevõtete ressursitõhususe ja jäätmekäitlusmeetmed. Kokku on SF vahendeid plaanis ringmajandusse suunata 111 mln eurot, millele lisandub taastekava (RRF) 14 mln eurot.**

KLIIMAMINISTEERIUM

Täna!